

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Р.О. Максимович

« ____ » _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
«БАКАЛАВР»
спеціальності 293 «Міжнародне право»

Тема: **ПРАВОВІ ЗАСАДИ СПІВПРАЦІ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ В
ЄС**

Виконавець: Кучерява Анна Дмитрівна

Науковий керівник: д.ю.н, професор Мушак Наталія Богданівна

Нормоконтролер: викладач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Головатенко Марина Юріївна

Київ, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	8
1.1. Генезис становлення політики Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю	10
1.2. Принципи політики Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю	13
1.3. Правові інструменти реалізації політики Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю	16
Висновки до Розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ УСТАНОВ У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	28
2.1 Основні принципи діяльності Агенції Європейського Союзу з правоохоронного співробітництва	29
2.2 Роль Європейської організації з питань юстиції у забезпеченні правосуддя	34
2.3 Правові засади діяльності Європейської агенції управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу	36
Висновки до Розділу 2	38
РОЗДІЛ 3. СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ В ЄС	39
3.1 Правове регулювання співробітництва України з Європейським Союзом та державами-членами ЄС у сфері боротьби зі злочинністю	41
3.2 Основні напрями співпраці України з Європейським Союзом у сфері боротьби зі злочинністю	42
Висновки до Розділу 3	48
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- Європол – поліцейська служба Європейського Союзу (*The European Union Agency for Law Enforcement Cooperation*)
- Інтерпол – Міжнародна організація кримінальної поліції (*The International Criminal Police Organization*)
- ООН – Організація Об'єднаних Націй
- ТРЕВІ – Трансатлантичне співробітництво з боротьби зі злочинністю

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі злочинні угруповання стають все більш організованими та глобальними. Злочинці швидко адаптуються до нових технологій та використовують їх для здійснення злочинів, таких як кіберзлочинність, тероризм, контрабанда, торгівля людьми та наркотиками. У зв'язку з цим, співпраця держав-членів ЄС у сфері боротьби зі злочинністю стає надзвичайно важливою для ефективного запобігання та протидії цим загрозам.

Європейський Союз має амбітну мету побудови єдиного юридичного простору, де правила та норми єдині для всіх держав-членів. У цьому контексті, співпраця у сфері боротьби зі злочинністю є необхідною для досягнення цієї мети. Розробка та впровадження спільних правових засад та механізмів співробітництва між державами-членами ЄС є критичними елементами успішної інтеграції та гармонізації. Європейський Союз має свою унікальну правову систему, яка поєднує національне законодавство зі спільними європейськими нормами. Дослідження правових засад співпраці держав-членів ЄС у сфері боротьби зі злочинністю допоможе зрозуміти роль європейського законодавства та механізмів співробітництва в контексті забезпечення правопорядку та виконання закону в регіоні.

Актуальність наукового аналізу вищезазначеної проблеми полягає у тому що боротьба зі злочинністю в Європейському Союзі вимагає не лише ефективного правопорядку на національному рівні, але й спільних зусиль держав-членів для виявлення, запобігання та протидії злочинності. Науковий аналіз дозволяє розглянути проблему в комплексі, проаналізувати різні аспекти співпраці, включаючи правові, організаційні, інформаційні та технологічні аспекти.

Сучасна злочинність постійно еволюціонує, а злочинці швидко адаптуються до нових технологій та методів. Тому існує потреба у постійному вдосконаленні правових інструментів, щоб вони відповідали новим викликам і загрозам. Науковий аналіз дозволяє оцінити ефективність і недоліки існуючих

правових засад та запропонувати можливі шляхи їх поліпшення, саме цей аналіз досліджувався в роботах О.І. Ізарової, М. Бергсторма, Д. Гомеза.

Класифікацією та типологією міжнародних організацій, які базуються на питанні боротьби зі злочинністю успішно займаються В. Неволя, С. Корнет, С. Карнет.

Питанню міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю присвятили свої наукові розробки науковці у галузі міжнародного права, кримінології та інших суміжних галузей, зокрема варто відзначити праці В. Антипенка, В. Бикова, Н. Зеленської, В. Каламкаряна.

В останні роки поступовий розвиток міжнародної злочинності та поява нових форм і видів міжнародної злочинності внаслідок розвитку інноваційних технологій поставили на порядок денний сучасного міжнародного права питання про створення нових міжнародно-правових механізмів боротьби зі злочинністю. З огляду на це, обрана тема дослідження є актуальною: "Правові засади співробітництва держав-членів Європейського Союзу у боротьбі зі злочинністю в ЄС" та становить значний теоретичний і практичний інтерес.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналізування правових засад співпраці між державами-членами Європейського Союзу в контексті боротьби зі злочинністю в ЄС. Дослідження спрямоване на розуміння і аналіз юридичних механізмів, які використовуються для протидії злочинності на міжнародному рівні в рамках ЄС.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- дослідити стан міжнародної злочинності в Європейському Союзі, включаючи аналіз тенденцій та основних видів злочинності, що виникають через інноваційні технології;
- вивчити основні правові документи ЄС, які регулюють співпрацю держав-членів у сфері боротьби зі злочинністю, зокрема їх структуру, механізми взаємодії та обов'язки учасників;
- проаналізувати роль та функції різних інституцій ЄС, що сприяють співпраці держав-членів у боротьбі зі злочинністю, зокрема Європейської

комісії, Європолу, Європейського суду юстиції та інших відповідних органів;

- дослідити механізми координації та обміну інформацією між державами-членами ЄС, включаючи схеми обміну даними, спільні оперативні дії та інструменти для ефективної боротьби зі злочинністю.
- визначити виклики та перешкоди, з якими стикаються держави-члени ЄС у співпраці у сфері боротьби зі злочинністю, та запропонувати можливі шляхи їх подолання.

Предмет дослідження – детальний аналіз правових аспектів співпраці між державами-членами Європейського Союзу у контексті боротьби зі злочинністю в ЄС.

Методологічна основа роботи. Методологічна основа дослідження заснована на поєднанні різних методів дослідження, які дозволяють досягти поставлених цілей та відповісти на дослідницькі питання. В основу методологічного підґрунтя дипломної роботи було покладено низку загальнонаукових методів пізнання, а також емпіричних методів, що властиві як для загальної теорії права, так і для теорії міжнародного права та порівняльного правознавства.

У даній дипломній роботі були використані такі методи: дескриптивний метод, компаративний метод, аналіз правових актів та судової практики.

У цьому дослідженні особливе значення мали спеціальні методи наукового дослідження, зокрема метод тлумачення правових норм, застосований для вивчення змісту міжнародних конвенцій як традиційного механізму боротьби з організованою злочинністю, а також використання порівняльно-правового методу для виявлення спільних та відмінних рис у діяльності Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол) та інститутів співробітництва правоохоронних органів Європейського Союзу.

Апробація результатів дослідження. Окремі наукові результати дослідження були апробовані та опубліковані у межах наступних науково-практичних конференцій, круглих столів та семінарів:

- Співпраця України з Європейським Союзом у сфері боротьби зі злочинністю в ЄС (XVI Міжнародна науково-технічна конференція «ABIA-2023», 20.04.2023 , НАУ);
- Роль компетенції НАТО у співпраці з Україною (XVI Міжнародна науково-технічна конференція «ABIA-2023», 20.04.2023 , НАУ).

Структура роботи обумовлена її метою, завданнями, об'єктом та предметом дослідження, а також логікою викладення матеріалу. Дипломна робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел (51 найменування). Загальний обсяг дипломної роботи складає 56 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

У сучасному інформаційному суспільстві та з появою нових технологій та інтенсивного процесу глобалізації, з'явилися нові форми загроз. Однією з них є злочинність, яка є серйозною загрозою для національної безпеки держави. Європейська спільнота вживає заходів для боротьби зі злочинністю та розробляє нові методики та принципи роботи органів кримінальної юстиції.

У зв'язку з цим, боротьба зі злочинністю стає важливою функцією держави, що передбачає компетентну роботу державних органів у сфері протидії злочинності як соціального явища та уникнення негативних наслідків для суспільства. В європейських країнах впроваджують комплексний підхід до боротьби зі злочинністю, який включає запобіжні та репресивні заходи. Такий підхід включає в себе дії, спрямовані на мінімізацію чинників, що сприяють злочинності, та скорочення її видів шляхом недопущення вчинення злочину на різних стадіях злочинної поведінки. Заходи запобігання злочинності поєднуються з адекватними заходами реагування на вже вчинені злочини.

Відповідно до Європейського Союзу (ЄС), держави-члени мають дотримуватися різних правил та норм, щоб забезпечити здоров'я та безпеку своїх громадян, зберігати демократію, захищати права людини і боротися з корупцією. ЄС зобов'язує держави-члени робити це шляхом співпраці та взаємодії з іншими країнами-членами. Наприклад, держави-члени ЄС зобов'язані впроваджувати спільні правила щодо митної та фіскальної політики, щоб забезпечити вільний рух товарів та послуг усередині ЄС. Також вони зобов'язані боротися зі злочинністю та тероризмом, розвивати спільну міграційну політику та підтримувати економічну стабільність.

Держави-члени ЄС також зобов'язані дотримуватися спільних екологічних та кліматичних стандартів, щоб зменшити вплив людської діяльності на навколишнє середовище. Вони повинні розвивати альтернативні джерела енергії та зменшувати використання вуглеводнів, щоб забезпечити сталий розвиток та зменшити забруднення повітря. Також змушені боротися за різні

цілі та завдання, щоб забезпечити стабільність та безпеку у регіоні та за його межами[45].

Органи ЄС, які діють на користь правопорядку в Європейському Союзі, включають Європейське поліцейське відомство (Європол), Європейську організацію з питань юстиції (Євроюст) та Європейську Агенцію управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах ЄС (FRONTEX). Крім цього, існують спеціалізовані допоміжні органи, такі як Європейський моніторинговий центр з наркотиків та наркотичної залежності, Постійний комітет з питань оперативного співробітництва в сфері внутрішньої безпеки, Група експертів з питань торгівлі людьми, Європейська мережа попередження злочинності, Європейське бюро підтримки з питань притулку та Європейський офіс боротьби з шахрайством. Вони були створені в різний час, в залежності від інтеграційних процесів та потреб держав-учасниць ЄС.

Особливо варто звернути увагу на Європол - міждержавну організацію поліцейського напрямку з протидії організованій злочинності. Цей орган свідомо відмовляється від жорсткої та регламентованої організаційної структури через недостатнє фінансування. Європол працює за принципом делегування відповідальності по окремих видах діяльності та максимального уникнення ієрархії. Крім того, він бере участь у стратегічних та координаційних нарадах Євроюсту та інформує національні поліцейські служби країн-членів Європейського Союзу про злочинні тенденції та способи їх запобігання.

Традиційно діяльність органів урядування ЄС у сфері охорони права та здійснення правосуддя розглядаються з правової, а не управлінської точки зору, хоча результатом співпраці цих органів є вироблення єдиних стандартів та принципів діяльності, а також захист і поширення спільних цінностей. Недостатньо вивчені питання, в який спосіб ці органи співпрацюють між собою, чи вони взаємозалежні та як впливають на діяльність один одного.

Європейський комітет з проблем злочинності відіграє важливу роль у розробці проектів конвенцій (кримінально-політичних рекомендацій), зокрема у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю. У рамках цього

комітету було прийнято План дій на період з 2016 по 2020 роки, який містить засоби та механізми для боротьби з певними формами транснаціональної злочинності. Трьома основними цілями даного плану є: посилення правової діяльності проти транснаціональної організованої злочинності та гармонізація її серед країн-членів ЄС, покращення імплементації правових інструментів для боротьби з транснаціональною організованою злочинністю відповідно до фундаментальних прав та повної поваги до верховенства права, і покращення міжнародної політики та співробітництва в судовій сфері щодо боротьби з транснаціональною організованою злочинністю на європейському рівні [35].

1.1. Генезис становлення політики Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю

Європейський Союз почав активно займатися питаннями боротьби зі злочинністю після вступу в силу Договору з Амстердаму у 1999 році, який вніс зміни в структуру та завдання ЄС. Договір зробив злочинність однією з головних сфер діяльності ЄС, визначивши цілі та інструменти для боротьби з нею. Він також заснував Європол та Європейський центр моніторингу наркотиків і наркоманії (EMCDDA) для забезпечення ефективної співпраці між країнами-членами в боротьбі зі злочинністю та наркоторгівлею.

Після прийняття Договору з Амстердаму, ЄС розробив нову стратегію боротьби зі злочинністю на 2000-2010 роки, яка включала в себе забезпечення безпеки громадян, боротьбу з організованою злочинністю, наркоторгівлею, корупцією та тероризмом. Були створені нові органи та інструменти, такі як Європейська агенція з ліквідації наслідків наслідків наркотиків (ELDDA), Європейський моніторинговий центр злочинності та насильства (EUCPN), а також зміцнено співпрацю між національними правоохоронними органами та EuroPol [32].

У 2010 році ЄС прийняв нову Стратегію з боротьби зі злочинністю на 2010-2014 роки, яка включає у себе більш активну роль у забезпеченні прав

людини, боротьбу з кіберзлочинністю та більші можливості для захисту потерпілих від злочинної діяльності. Однак, наступна Стратегія з боротьби зі злочинністю на 2015-2020 роки була ще більш амбітною і включала в себе такі цілі, як зменшення насильницьких злочинів, боротьбу зі злочинністю в мережі Інтернет, збільшення захисту прав потерпілих, підтримку жертв торгівлі людьми та розвиток ефективної міжнародної співпраці в боротьбі зі злочинністю.

Нова Стратегія передбачала створення єдиного європейського простору правосуддя, у якому юстиція між країнами ЄС була би більш прозорою та ефективною. Крім того, було запроваджено європейські агентства зі злочинності, які мали сприяти більш ефективній координації між державами-членами ЄС у боротьбі з різними видами злочинності, такими як тероризм, наркоторгівля, торгівля людьми та кіберзлочинність.

У 2018 році була ухвалена нова Стратегія з боротьби зі злочинністю на 2019-2023 роки, яка продовжувала працювати над цілями попередньої Стратегії та додавала нові завдання. Серед них - боротьба з фінансовою злочинністю та відмиванням грошей, більша увага до кібербезпеки та захисту персональних даних, забезпечення безпеки на спортивних заходах, підтримка підприємницькості та розвиток громадського партнерства в боротьбі зі злочинністю.

Усі ці кроки свідчать про те, що ЄС зосереджує свої зусилля на покращенні боротьби зі злочинністю та забезпеченні безпеки своїх громадян. Однак, боротьба зі злочинністю є складним завданням, оскільки злочинність зазвичай перетинає кордони країн та вимагає міжнародної співпраці. Тому ЄС здійснює співпрацю з країнами-членами та третіми країнами у боротьбі зі злочинністю, а також з міжнародними організаціями, такими як Інтерпол та ООН [16].

Зокрема, у 2017 році ЄС прийняв новий план дій з боротьби зі злочинністю на 2018-2021 роки, в якому наголошується на необхідності забезпечення кращої співпраці між державами-членами та використанні новітніх технологій у

боротьбі зі злочинністю. Також, план дій передбачає зосередження зусиль на боротьбі з кіберзлочинністю та тероризмом, забезпечення безпеки на кордонах ЄС та покращення захисту прав потерпілих від злочинної діяльності.

ЄС продовжує активно працювати над покращенням боротьби зі злочинністю та забезпеченням безпеки своїх громадян, використовуючи новітні технології та співпрацюючи з міжнародними партнерами.

1.2. Принципи політики Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю

Політика Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю базується на кількох принципах, які забезпечують ефективність і безпеку в цій сфері.

Правопорядок є однією з основних цінностей Європейського Союзу, і ЄС підтримує законність та дотримання прав людини і громадянина як ключові складові стабільності, безпеки та розвитку. Для забезпечення цих принципів, ЄС сприяє зміцненню правосуддя, забезпеченню незалежності судів та прокуратури, а також впровадженню нормативно-правових актів, які забезпечують права та свободи громадян.

Крім того, ЄС зосереджує увагу на підтримці правопорядку на міжнародному рівні, співпрацюючи з іншими країнами та міжнародними організаціями для забезпечення дотримання міжнародного права та прав людини. Наприклад, ЄС активно співпрацює з ООН та Європейським судом з прав людини для підтримки прав людини та забезпечення їх захисту.

Загалом, підтримка правопорядку є важливою складовою політики ЄС в галузі безпеки та стабільності, яка сприяє зміцненню довіри між громадянами, забезпеченню їх прав та свобод, а також сприяє розвитку ефективної правової системи в Європі.

Глобальний підхід є ключовою складовою політики ЄС в галузі боротьби зі злочинністю. ЄС визнає, що злочинність є міжнародним феноменом, тому необхідно співпрацювати з іншими країнами і міжнародними організаціями для ефективної боротьби з цим явищем. Для досягнення цього ЄС сприяє підписанню міжнародних угод та співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ООН та Інтерпол. ЄС вважає корупцію одним з головних факторів злочинності, тому підтримує програми та ініціативи, спрямовані на боротьбу з корупцією та встановлення прозорості в управлінні. Ці програми включають в себе забезпечення незалежності правосуддя, реформування правоохоронних органів та забезпечення прозорості в управлінні [27].

ЄС також підтримує права жертв злочинності та забезпечує їм захист та підтримку. Для цього ЄС розробив низку програм та ініціатив, які спрямовані на забезпечення підтримки та захисту прав жертв злочинності, включаючи механізми компенсації та підтримки. Європейський Союз також підтримує міждержавну співпрацю в сфері боротьби зі злочинністю та забезпечення правопорядку. Для цього ЄС розробив низку механізмів, які дозволяють державам-членам співпрацювати між собою, обмінюватися інформацією та координувати свої зусилля в галузі боротьби зі злочинністю. Основними механізмами співпраці є:

1. Європейська поліцейська організація (Europol) - це міжурядова організація, яка забезпечує обмін інформацією між національними правоохоронними органами країн-членів ЄС та сприяє координації їхніх дій в боротьбі зі злочинністю.
2. Європейська агенція з управління зовнішніми кордонами (Frontex) - це агенція ЄС, яка допомагає країнам-членам забезпечувати безпеку на своїх зовнішніх кордонах та координує співпрацю між національними прикордонними службами.
3. Європейська юстиційна мережа (EJN) - це мережа національних контактних пунктів, які обмінюються інформацією та допомагають координувати дії правоохоронних органів в галузі юстиції та кримінального правосуддя.
4. Європейське агентство з ліквідації злочинності (Eurojust) - це агенція, яка сприяє координації дій між національними органами юстиції в галузі боротьби зі злочинністю, зокрема в області боротьби з транскордонною злочинністю та тероризмом.
5. Європейська агенція з моніторингу наркотиків та наркоманії (EMCDDA) - це агенція ЄС, яка забезпечує науково-технічну підтримку та інформаційну аналітику в галузі боротьби з наркотиками.

Ці механізми дійсно допомагають забезпечити ефективну співпрацю між державами-членами ЄС в галузі боротьби зі злочинністю [3].

ЄС підтримує розвиток інноваційних технологій та методів в сфері боротьби зі злочинністю, включаючи кібербезпеку, виявлення та протидію кіберзлочинності, використання штучного інтелекту та машинного навчання для покращення збору та аналізу інформації про злочинність, розробку нових методів та технологій для виявлення та заборони торгівлі людьми, наркотиками та зброєю, а також збільшення ефективності досудового розслідування та судочинства.

Однією з інноваційних ініціатив ЄС є програма Європейської агенції з кібербезпеки, яка має на меті забезпечити безпеку в мережі Інтернет шляхом виявлення та запобігання кібератакам та іншим кіберзлочинам. Крім того, ЄС розробив ініціативу "Єдиний ринок цифрових товарів", що сприяє забезпеченню цифрової безпеки в Європі та сприяє зростанню інтернет-економіки.

ЄС також підтримує міжнародну співпрацю в галузі інноваційних рішень, наприклад, шляхом співпраці з Організацією Об'єднаних Націй, Інтерполом та іншими міжнародними організаціями для виявлення та протидії транскордонній злочинності. Такі ініціативи допомагають ЄС бути на передовій в галузі боротьби зі злочинністю та підтримувати безпеку в Європі та в світі.

Ще однією важливою складовою політики Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю є превентивні заходи. Ці заходи спрямовані на запобігання вчиненню злочинів, зокрема шляхом підвищення освіти, залучення громадськості до процесу боротьби зі злочинністю, розвитку соціальної інфраструктури, включаючи молодіжні центри, спортивні клуби, культурні центри тощо. Для цього ЄС фінансує різноманітні програми та проекти, спрямовані на збільшення обізнаності громадськості щодо проблем злочинності та на підвищення її участі у процесах забезпечення правопорядку.

ЄС активно сприяє розвитку правової системи в державах-партнерах, що сприяє більш ефективній боротьбі зі злочинністю в цих країнах. Також ЄС встановив спільні стандарти та норми в галузі боротьби зі злочинністю та протидії тероризму, що дозволяє забезпечувати єдність дій між державами-

членами та їх партнерами. ЄС залучає громадські організації, міжнародні організації та інші зацікавлені сторони до процесу боротьби зі злочинністю. Це дозволяє розширити коло партнерів та сприяє більш ефективному розгляду проблем, що виникають у цій сфері [12].

Крім того, ЄС вивчає та впроваджує нові методи боротьби зі злочинністю, зокрема, використовуючи сучасні технології, такі як штучний інтелект та блокчейн. Це дозволяє забезпечити більш точний та швидкий аналіз даних, а також підвищує ефективність дій при боротьбі зі злочинністю.

Європейський Союз робить значний внесок у боротьбу зі злочинністю та забезпечення правопорядку, який сприяє забезпеченню безпеки та стабільності в регіоні та за його межами.

1.3. Правові інструменти реалізації політики Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю

Європейський Союз має різноманітні правові інструменти для реалізації своєї політики у сфері боротьби зі злочинністю. Можна виділити деякі з них, які вважаються одними з найважливішим.

Європейський наказ на арешт (European Arrest Warrant, EAW) - це механізм, який дозволяє державам-членам ЄС вимагати виконання рішень судів і затримання підозрюваних або засуджених осіб в інших країнах-членах ЄС. Цей інструмент значно спрощує процес екстрадиції та забезпечує швидке та ефективно здійснення правосуддя.

Європейський ордер на арешт (EOA) - це спрощена процедура транскордонної судової видачі з метою кримінального переслідування або виконання вироку про взяття під варту чи утримання під вартою.

Рамкове рішення про EAW діє з 1 січня 2004 року в усіх державах-членах ЄС. Воно замінило тривалі процедури екстрадиції, які раніше існували між країнами ЄС.

Метою EOA є забезпечення того, щоб відкриті кордони та вільне пересування в Союзі не використовувалися тими, хто намагається уникнути

правосуддя. Це найуспішніший інструмент судового співробітництва у кримінальних справах в ЄС [8].

Європейський ордер на арешт, виданий судовим органом однієї країни ЄС, діє на всій території Євросоюзу. Механізм ґрунтується на принципі взаємного визнання і тому діє через прямі контакти між судовими органами.

Європейський ордер на арешт може бути виданий національним судовим органом для переслідування особи, якщо злочин, за який вона переслідується, передбачає максимальне покарання у вигляді позбавлення волі на строк не менше 1 року; або для виконання вироку про позбавлення волі або постанови про затримання, коли розшукувана особа засуджена до позбавлення волі на строк не менше 4 місяців.

Однією з головних переваг ЕАВ є суворі часові обмеження, які він встановлює. Це дозволяє здійснювати швидкі процедури та уникати надто тривалого утримання особи під вартою в очікуванні рішення. Країна, в якій заарештовано особу, повинна прийняти остаточне рішення про виконання європейського ордеру на арешт протягом 60 днів після арешту особи, якщо особа не дає згоди на передачу. Якщо особа погоджується на передачу, рішення про передачу має бути прийняте протягом 10 днів.

Особа, щодо якої надійшов запит, повинна бути передана в найкоротші терміни в день, узгоджений між відповідними органами влади, і не пізніше ніж через 10 днів після прийняття остаточного рішення про виконання європейського ордеру на арешт.

Ще однією важливою перевагою ЕАВ порівняно з процедурою екстрадиції є те, що для 32 категорій злочинів не потрібно перевіряти, чи є діяння кримінальним злочином в обох країнах. Єдина вимога полягає в тому, що воно повинно каратися максимальним терміном ув'язнення не менше 3 років у країні, що видає особу.

Щодо інших злочинів, передача може бути дозволена за умови, що діяння також є злочином у країні, яка його виконує [34].

Європейська прокуратура (European Public Prosecutor's Office, EPPO) - це нова незалежна установа ЄС, яка займається дослідженням та переслідуванням злочинів проти фінансових інтересів ЄС. Цей інструмент забезпечує більш ефективну боротьбу зі злочинністю на європейському рівні та забезпечує захист фінансових інтересів ЄС.

Європейська прокуратура (ЄПС) є незалежним органом Європейського Союзу (ЄС) зі статусом юридичної особи, створеним відповідно до Лісабонського договору між 22 з 27 держав ЄС за методом посиленої співпраці. Вона базується в місті Кірхберг, Люксембург, поряд із Судом Європейського Союзу (СЄС) та Європейським судом аудиторів (ЄСА).

Він був активно підтриманий колишнім комісаром з питань юстиції, свободи та безпеки Франко Фраттіні в рамках планів зі зміцнення Євроюсту. У серпні 2007 року Фраттіні заявив, що він "перекоаний, що Європа матиме свого генерального прокурора в майбутньому", і припустив, що комісія просто чекає, коли договір набуде чинності. Він заявив, що прокурор "може виявитися корисним" у сферах, "де на карту поставлені важливі європейські інтереси", а саме у боротьбі з фінансовими злочинами, шахрайством і підробкою на європейському рівні.

Підписання наприкінці 2007 року Лісабонського договору всіма державами-членами Європейського Союзу, в якому прямо говориться про ідею створення Європейської прокуратури для боротьби зі злочинами, що зачіпають фінансові інтереси Союзу, а також, у разі необхідності, для боротьби з серйозними злочинами, що мають транскордонний вимір, призвело до проведення в Мадриді міжнародного семінару з вивчення нового інституту і можливостей його впровадження. Семінар був скликаний Генеральним прокурором Іспанії Кандідо Конде-Пумпідо, а очолили його прокурори Хорхе Еспіна та Ізабель Вісенте Карбахоса. Презентації, дискусії та висновки зустрічі були зібрані в книзі "Майбутня європейська прокуратура" англійською та іспанською мовами і до сьогоднішнього дня слугують орієнтиром для

пропозицій та роботи, яка була проведена в рамках створення цієї інституції[50].

Після короткого продажу певних фінансових продуктів єврозони в 2009 і 10 роках Іспанія запропонувала ЄС ввести в дію положення про Європейську прокуратуру, щоб ця посада могла координувати юридичні дії у відповідь. "Іспанія хоче, щоб Європейський Союз використовував заплановану прокуратуру регіону для захисту євро від спекулянтів", - заявив у березні 2010 року генеральний прокурор Іспанії Кандідо Конде-Пумпідо.

У березні 2010 року Євроюст назвав Європейську прокуратуру потенційним рішенням проблеми транскордонної злочинності в ЄС. Незважаючи на опозицію з боку деяких країн-членів, які вбачають у цьому замах на свій суверенітет (частково через необхідність гармонізації правових кодексів), Євроюст створив робочу групу для вивчення цієї ідеї.

У березні 2010 року, під час головування Іспанії в ЄС, Генеральний прокурор Іспанії Кандідо Конде-Пумпідо офіційно представив проект запровадження інституту Європейського прокурора відповідно до статті 86 Лісабонського договору. Конде-Пумпідо у розмові з Головою Комісії з питань юстиції та внутрішніх справ Європейського Парламенту Хуаном Фернандо Лопесом Агіларом та Державним секретарем Іспанії з питань Європейського Союзу Дієго Лопесом Гаррідо представив технічний проект, розроблений на основі висновків Міжнародної конференції, скликаної іспанським Прокурором у 2008 та 2009 роках, який пізніше буде обговорено в Люксембурзькій Раді.

Створення цієї інституції було згодом обговорено, згідно з пропозицією Іспанії, на зустрічі міністрів юстиції та внутрішніх справ, що відбулася в Люксембурзі 27 квітня 2010 року, але її реалізація була призупинена до нового обговорення в 2013 році.

21-22 вересня 2010 року Євроюст у співпраці з бельгійським головуванням у Раді Європейського Союзу провів стратегічний семінар "Євроюст і Лісабонський договір: до більш ефективних дій", "Створення Європейської прокуратури з Євроюсту" у Коледжі Європи в Брюгге, Бельгія [43].

Метою семінару був розвиток Євроюсту в світлі Лісабонського договору та можливе створення Європейської прокуратури на базі Євроюсту відповідно до статті 86 Договору про заснування Європейського Союзу.

Президент Європейської Комісії Жозе Мануель Баррозу заявив 12 вересня 2012 року у своєму виступі в Європейському Парламенті про стан Союзу, що незабаром відбудеться наступна презентація пропозиції щодо створення Європейської прокуратури, яка базуватиметься на "прихильності підтримці верховенства права".

17 липня 2013 року Європейська Комісія, за ініціативою віце-президента Вівіан Редінг та комісара Альгїрдаса Шемети, запропонувала положення про створення Європейської прокуратури.

Потім ця пропозиція була обговорена представниками експертів країн-членів ЄС відповідно до спеціальної процедури, встановленої статтею 86 Договору. В рамках обговорення розглядалися наступні 3 основні варіанти щодо сфери застосування ініціативи по боротьбі зі злочинами проти PIF (захист фінансових інтересів).

Створення ЕРРО з розширеними повноваженнями (злочини, пов'язані з розкраданням коштів, отриманих злочинним шляхом, та серйозні транскордонні злочини) - ЕРРО має виключну/спільну компетенцію призначати розслідування та здійснювати кримінальне переслідування у справах про злочини, пов'язані з розкраданням коштів, отриманих злочинним шляхом, та інші серйозні транскордонні злочини (відмивання грошей, корупція, порушення у сфері бухгалтерського обліку).

Окрім цих трьох варіантів щодо сфери дії, Комісії необхідно було розглянути низку важливих правових, інституційних та організаційних питань (відносини з Євроюстом, OLAF, національними органами влади, судовий контроль), які можна було б сформулювати як суб-варіанти. Крім того, окремі процедурні питання (участь Європарламенту, законодавчий процес, що робити, якщо не буде досягнуто одностайності, з якими державами-членами посилити співпрацю тощо) повинні бути розглянуті в цих варіантах. Відповідно до статті

86, пропозиція може включати один або декілька регламентів, що охоплюють різні аспекти створення ЄОКЗР. Інструменти "м'якого права" не є доречними, оскільки законодавчі заходи необхідні для боротьби з кримінальними правопорушеннями та правоохоронної діяльності [10].

Ймовірні наслідки включатимуть більш ефективний, стримуючий та еквівалентний кримінально-правовий захист фінансових інтересів ЄС. Порушення, що впливають на європейський бюджет, можуть досягати або перевищувати 1 мільярд євро на рік, з яких близько 280 мільйонів євро можуть бути підозрюваними випадками шахрайства в ЄС, що підлягають розслідуванню в рамках компетенції ЕРРО. Цю суму можна було б значно зменшити, якби ЄРОЗ керувало розслідуваннями та судовими переслідуваннями по всьому ЄС, діючи у всіх випадках злочинів, пов'язаних з ПФР. Крім того, економія від масштабу може бути досягнута на користь бюджетів правосуддя держав-членів завдяки спрощенню судових процедур, що зачіпають фінансові інтереси ЄС, на всій території Євросоюзу.

Залежно від того, як будуть визначені відносини між ЕРРО і національними органами влади, вплив буде насамперед на національну поліцію і судові органи, яким, безумовно, доведеться впоратися з новою структурою розслідувань і судових переслідувань, що проводяться за дорученням ЕРРО. Адміністративне навантаження буде залежати від нових відносин, встановлених між ЄПВ та національними органами влади, а також від того, чи накладе ініціатива нові інформаційні зобов'язання на держави-члени.

Було взято до уваги підготовчу роботу, зокрема Зелену книгу 2001 року про заснування Європейського прокурора. Цінним внеском стали існуючі дослідження та оцінки, зокрема, Дослідження систем кримінального правосуддя, Дослідження Євронед, Типові правила досудового розслідування, Звіт іспанського головування, офіційно презентований у Брюсселі в березні 2010 року, тощо, а також дослідження, присвячені Євроюсту.

У листопаді 2013 року Комісія дійшла висновку, що створення Європейської прокуратури відповідає "принципу субсидіарності" у доповіді,

присвяченій цьому питанню, після того, як його підняли 14 національних парламентських палат в 11 державах-членах. Згодом Європейський парламент проголосував за пропозицію Комісії про створення цього органу. 23 вересня 2019 року Європейський парламент і Рада Європейського Союзу погодили призначення Лаури Кодруци Кьовеші на посаду Європейського головного прокурора [22].

Роль ЕРРО полягає у розслідуванні та кримінальному переслідуванні шахрайства проти бюджету Європейського Союзу та інших злочинів проти фінансових інтересів ЄС, включаючи шахрайство з коштами ЄС на суму понад 10 000 євро та транскордонні випадки шахрайства з ПДВ, що призводять до збитків понад 10 мільйонів євро. Раніше лише державні органи могли розслідувати та переслідувати ці злочини і не могли діяти за межами своїх кордонів. OLAF, Євроюст та Європол також не мали можливості діяти. За задумом, орган має бути децентралізованим, базуючись на європейських делегованих прокурорах, розташованих у кожній державі-учасниці. Центральний офіс складається з Європейського головного прокурора, якому допомагають 22 європейські прокурори, а також технічний і слідчий персонал. ЕРРО може вимагати арешту підозрюваного, але це має бути підтверджено відповідним державним органом.

ЕРРО має дворівневу структуру і описується як гібридна структура. Європейський головний прокурор очолює ЕРРО представляє її назовні та головує в колегії. Два заступники допомагають головному прокурору і виконують функції Європейського головного прокурора за його відсутності. Визначення робочої мови ЕРРО є питанням прийняття рішень Колегією ЕРРО.

Європейська агенція з моніторингу виконання законодавства ЄС є ще одним важливим органом у боротьбі зі злочинністю в Європі. Європол був створений для забезпечення співпраці між правоохоронними органами держав-членів ЄС, спрямованої на боротьбу з тяжкими формами злочинності, такими як тероризм, наркотики, кіберзлочинність та організована злочинність. Європол здійснює аналіз даних, надає підтримку в розслідуванні злочинів, сприяє

обміну інформацією між правоохоронними органами ЄС та координує спільні операції з боротьби зі злочинністю в Європі [32].

Європол, офіційна назва - Агентство Європейського Союзу з правоохоронної співпраці, є правоохоронним органом Європейського Союзу (ЄС). Заснований у 1998 році, він базується в Гаазі, Нідерланди, і служить центральним центром для координації кримінальної розвідки та підтримки країн-членів ЄС у їхніх зусиллях по боротьбі з різними формами тяжкої та організованої злочинності, а також з тероризмом.

Основною метою Європолу є підвищення ефективності та покращення співпраці між правоохоронними органами країн-членів ЄС. Для цього Європол сприяє обміну інформацією та розвідувальними даними, надає аналітичну підтримку, а також пропонує спеціалізоване навчання та експертизу. Серед ключових сфер діяльності Європолу - незаконний обіг наркотиків, торгівля людьми, кіберзлочинність, відмивання грошей та боротьба з тероризмом.

Агентство не має виконавчих повноважень, а його співробітники не мають права заарештовувати підозрюваних, проводити незалежні розслідування або діяти без попередньої згоди компетентних органів держав-членів, оскільки роль Європолу полягає у підтримці та сприянні зусиллям національних правоохоронних органів у межах ЄС.

Європол бере свій початок від ТРЕВІ - форуму з питань співробітництва у сфері безпеки, створеного міністрами внутрішніх справ та юстиції країн Європейського Співтовариства у 1976 році. Спочатку ТРЕВІ зосереджувалася на боротьбі з міжнародним тероризмом, але незабаром почала охоплювати й інші сфери транскордонної злочинності в межах Співтовариства. На Європейському саміті в Люксембурзі 28-29 червня 1991 року канцлер Німеччини Гельмут Коль закликав до створення європейського поліцейського відомства, подібного до Федерального бюро розслідувань (ФБР), тим самим посіявши насіння поліцейського співробітництва по всій Європі. На саміті Європейська Рада погодилася створити "Центральноєвропейське бюро кримінальних розслідувань не пізніше 31 грудня 1993 року"[49].

Ідея Люксембурзького саміту отримала подальший розвиток на засіданні Європейської Ради в Маастрихті 9-10 грудня 1991 року, на зустрічі, присвяченій розробці проекту Маастрихтського договору. Європейська Рада погодила створити "європейське поліцейське відомство (Європол), початковою функцією якого буде організація обміну інформацією про наркотичні засоби". Рада також доручила міністрам TREVI вжити заходів для створення цього офісу.

Європол вперше де-факто був тимчасово організований у 1993 році як підрозділ Європолу з боротьби з наркотиками (EDU) у Страсбурзі, в тому ж приміщенні, де була розміщена Шенгенська інформаційна система. Невелика початкова група розпочала роботу в січні 1994 року під керівництвом Юргена Сторбека і з мандатом допомагати національним поліцейським силам у кримінальних розслідуваннях. У той період за постійне місце розташування Європолу змагалися Гаага, Рим і Страсбург - 29 жовтня 1993 року Європейська Рада вирішила, що Європол має бути заснований у Гаазі. Точним місцем розташування було обрано колишню католицьку школу для хлопчиків, побудовану в 1910 році за адресою Раамвег 47. Під час Другої світової війни будинок використовувався поліцією та розвідувальними службами, а після війни в ньому розміщувалася Державна розвідувальна служба Нідерландів, доки в 1994 році туди не переїхав Європол.

Конвенція про Європол була підписана 26 липня 1995 року в Брюсселі і набула чинності 1 жовтня 1998 року після ратифікації всіма державами-членами. 1 липня 1999 року Європейське поліцейське відомство розпочало свою повноцінну діяльність [51].

11 січня 2013 року директор Роб Уейнрайт та Європейський комісар з питань внутрішніх справ Сесілія Мальмстрьом відкрили Європейський центр боротьби з кіберзлочинністю (EC3) - підрозділ Європолу, завданням якого є надання допомоги державам-членам у виявленні та припиненні кіберзлочинів, скоєних організованими групами з метою отримання великих злочинних прибутків (наприклад, шахрайство в Інтернеті), заподіяння серйозної шкоди

жертвам (наприклад, сексуальна експлуатація дітей в Інтернеті) або впливу на об'єкти критичної інфраструктури та системи в країнах-членах ЄС. Мета центру - координувати транскордонну правоохоронну діяльність у боротьбі з кіберзлочинністю і діяти як центр технологічної експертизи, зокрема, розробки інструментів і навчання. Комісар Мальмстрьом заявила, що потреба в центрі боротьби з кіберзлочинністю в Європі полягає в тому, щоб "захистити відкритий і вільний Інтернет".²⁵ січня 2016 року Європейський контртерористичний центр був запущений як нова стратегічна платформа в рамках Європолу для обміну інформацією між країнами ЄС у відстеженні пересування європейців до Сирії та з Сирії, а також для моніторингу фінансів терористів і використання бойовиками Інтернету [4].

Данія не була допущена до участі в оновленому Регламенті Європолу 2016 року через те, що вона відмовилася від участі в сфері свободи, безпеки та правосуддя. На референдумі в грудні 2015 року Данія відхилила пропозицію перетворити свою відмову на індивідуальну згоду, що дозволило б їй брати участь у новому регламенті і залишатися членом Європолу. Однак у грудні 2016 року Данія та Європейський Союз уклали угоду про співпрацю. Угода була схвалена Європейським парламентом і парламентом Данії 27 квітня 2017 року, а згодом підписана 29 квітня 2017 року - за два дні до того, як Данія була б відрізана від Агентства.

Велика Британія також спочатку не брала участі в оновленому Регламенті Європолу 2016 року, але згодом повідомила ЄС про своє бажання взяти участь у грудні 2016 року. Її участь була підтверджена рішенням Комісії в березні 2017 р. У вересні 2017 р. повідомлялося, що Сполучене Королівство планує зберегти доступ до Європолу, наприклад, обмін розвідданими та співпрацю в боротьбі зі злочинністю і тероризмом, після Brexit за допомогою нового договору. Однак головний переговорник ЄС Мішель Барньє заявив у листопаді 2017 р., що Велика Британія "більше не буде членом Європейського оборонного агентства або Європолу" після того, як Brexit вступить в силу.

Європейський парламент схвалив нову правову базу Європолу, Регламент (ЄС) 2016/794, 11 травня 2016 року після трьох років переговорів і, таким чином, скасував попередні рішення від 2009 року. Нова нормативно-правова база надає Європолу додаткові повноваження у сфері боротьби з тероризмом, а також включає в себе програми навчання та обміну для персоналу, створення надійної системи захисту даних і посилення контролю над Агентством з боку Парламенту. 1 травня 2017 року Регламент набув чинності. Крім того, повна назва була змінена на Агентство Європейського Союзу з питань правоохоронної співпраці [9].

Висновки до Розділу 1

Розділ 1 досліджує правові засади діяльності Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю. Генезис політики Європейського Союзу у цій сфері починається з усвідомлення загрози злочинності для безпеки, стабільності та свободи в європейському просторі. Відтак, Європейський Союз розвиває та реалізує політику боротьби зі злочинністю, спираючись на принципи, які передбачають превентивність, реагування та співпрацю.

Цей розділ також розглядає ключові принципи політики Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю, такі як єдність, пропорційність, ефективність, точність, партнерство та недискримінація. Ці принципи є основою для розробки та впровадження відповідних правових інструментів та заходів.

Розділ охоплює правові інструменти, які використовує Європейський Союз для реалізації своєї політики боротьби зі злочинністю. Ці інструменти включають європейські директиви, регламенти та рішення, які сприяють гармонізації законодавства держав-членів, обміну інформацією, спільним операціям, технічній та фінансовій підтримці, а також участь у програмах та ініціативах.

В цілому, правові засади діяльності Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю визначаються його політикою, принципами та правовими інструментами, спрямованими на забезпечення безпеки, правопорядку та захисту прав громадян. Ці засади сприяють покращенню співпраці між державами-членами Європейського Союзу, обміну досвідом та найкращими практиками, а також підвищенню ефективності боротьби зі злочинністю в Європі [21].

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ УСТАНОВ У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

Організаційно-правові механізми європейських інституцій у сфері боротьби зі злочинністю відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки, правопорядку та співробітництва між державами-членами ЄС. Серед найважливіших - Організація з правоохоронної співпраці Європейського Союзу (Європол), Європейська служба правосуддя (Євроюст) та Організація з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу (FRONTEX).

Європол є координатором поліцейської діяльності в ЄС і забезпечує обмін інформацією та співпрацю між національними поліцейськими силами. Він координує спільні розслідування, аналізує дані та надає підтримку в розслідуванні та притягненні правопорушників до відповідальності.

Євроюст сприяє координації співпраці між правоохоронними органами ЄС у боротьбі зі злочинністю. Він підтримує спільні розслідування, координує діяльність прокуратури та забезпечує обмін інформацією між державами-членами [33].

Frontex відповідає за координацію та підтримку контролю за зовнішніми кордонами ЄС. Ця агенція сприяє боротьбі з незаконною міграцією, організованою з та правопорушеннями на кордоні. Frontex забезпечує обмін інформацією, надає технічну та оперативну підтримку країнам-членам ЄС з метою посилення управління їхніми зовнішніми кордонами. Він співпрацює з прикордонниками, митницею та іншими відповідними органами, щоб забезпечити ефективну охорону зовнішніх кордонів ЄС і запобігти нелегальній міграції та злочинності.

Всі ці установи та організації є ключовими компонентами правових та інституційних механізмів, які гарантують ефективну боротьбу зі злочинністю в ЄС. Їхні спільні зусилля сприяють зміцненню громадської безпеки, забезпеченню правопорядку та захисту прав громадян. Координація, обмін

інформацією та співпраця між цими установами спрямовані на забезпечення ефективної боротьби зі злочинністю, порушенням кордонів та іншими загрозами безпеці в ЄС [19].

2.1 Основні принципи діяльності Агенції Європейського Союзу з правоохоронного співробітництва

Організація Європейського Союзу з правоохоронної співпраці (Європол) діє на основі низки фундаментальних принципів, якими вона керується у своїй роботі. Основні принципи Європолу полягають у наступних принципах.

Принцип оперативного співробітництва Європолу базується на Європейській конвенції про поліцію, прийнятій в 1995 році. Європол є агентством Європейського союзу, яке координує зусилля поліційних органів країн-членів ЄС в боротьбі зі злочинністю.

Головним принципом оперативного співробітництва Європолу є обмін інформацією між поліцейськими органами різних країн для попередження та розслідування злочинів, особливо тих, які мають транскордонний характер. Цей принцип сприяє зміцненню співробітництва між національними поліцейськими органами та сприяє ефективному використанню ресурсів для боротьби зі злочинністю.

Оперативне співробітництво Європолу забезпечується шляхом обміну оперативної інформації, аналізу даних та здійснення спільних операцій. Європол займається обробкою та аналізом інформації, наданої країнами-членами, та надає їм підтримку у розслідуванні злочинів. Він також організовує спільні оперативні дії, включаючи обшуки, арешти та конфіскацію майна [25].

Принцип оперативного співробітництва Європолу покликаний забезпечити швидкий обмін інформацією та співробітництво між поліцейськими органами для забезпечення безпеки та боротьби зі злочинністю на території Європейського союзу.

Принципи обміну інформацією в системі роботи Європолу сприяє обміну інформацією між правоохоронними органами країн-членів ЄС. Він також

аналізує та обробляє отримані дані, допомагає у проведенні розслідувань та координує спільні операції.

Зважаючи на вимоги щодо захисту особистих даних, Європол втілює різноманітні принципи, які сприяють забезпеченню конфіденційності, цілісності та доступності цих даних.

Законність, справедливість та прозорість: Європол підкреслює важливість додержання відповідних правових вимог у сфері захисту даних. Він збирає та обробляє особисті дані в рамках чіткого юридичного контексту, а також забезпечує прозорість шляхом надання інформації особам, чії дані обробляються, щодо цілей, способів та правової підстави для обробки їх даних.

Обмеження фіналітету: Європол чітко визначає мету обробки особистих даних, яка повинна бути пов'язана з його завданнями та обов'язками, передбаченими статутом агентства. Цей принцип гарантує, що Європол обробляє дані лише з метою забезпечення безпеки та боротьби зі злочинністю.

Мінімізація даних: Європол активно прагне збирати та використовувати лише ту кількість особистих даних, яка необхідна для досягнення визначених цілей. Це означає, що агентство збирає лише ту інформацію, яка є суттєвою для виконання його завдань, що дозволяє мінімізувати вплив на приватність та збереження даних [44].

Точність: Європол покладає великий акцент на точність та актуальність оброблюваних даних. Агентство приділяє увагу внутрішнім вимогам якості даних, включаючи перевірку достовірності та актуальності інформації, яку воно отримує від країн-членів та інших джерел. Європол прагне впевнитися, що дані, які використовуються для аналізу та прийняття рішень, є точними та оновлюються за необхідністю.

Обмеження зберігання: Європол зберігає особисті дані лише протягом необхідного періоду, встановленого згідно з правовими вимогами та потребами агентства. Агентство дотримується принципу збереження даних лише протягом необхідного періоду для виконання своїх завдань та забезпечення законності обробки.

Інтегрованість та конфіденційність: Європол використовує технічні та організаційні заходи для забезпечення конфіденційності та цілісності оброблюваних даних. Він встановлює механізми контролю доступу до даних, шифрування та інші заходи безпеки для запобігання несанкціонованому доступу, втраті або пошкодженню даних [31].

Ці принципи захисту даних, дотримувані Європолом, сприяють забезпеченню високого рівня захисту особистих даних та довіри до роботи агентства. Це дозволяє Європолу ефективно виконувати свої завдання у сфері боротьби зі злочинністю та забезпечення безпеки в Європейському союзі.

Принцип партнерства є важливим аспектом роботи Європолу і спрямований на зміцнення співробітництва та партнерства з поліцейськими органами країн-членів Європейського союзу та інших країн. Цей принцип базується на розумінні, що ефективна боротьба зі злочинністю вимагає спільних зусиль та обміну інформацією між країнами.

Принцип партнерства виконується через такі основні аспекти:

Співробітництво з поліцейськими органами: Європол співпрацює з національними поліцейськими органами країн-членів ЄС та інших країн, створюючи партнерські відносини для обміну інформацією, досвідом та найкращими практиками в сфері боротьби зі злочинністю.

Обмін інформацією: Європол відіграє ключову роль у сприянні обміну оперативної інформації між поліцейськими органами. Він координує та обробляє інформацію, яку надають країни-члени та інші партнери, та забезпечує швидкий та безпечний доступ до цієї інформації для підтримки розслідувань та операцій.

Спільні операції та проекти: Європол організовує та проводить спільні операції та проекти з поліцейськими органами країн-членів. Ці спільні дії спрямовані на виявлення, розслідування та припинення транскордонної злочинності та забезпечення безпеки в Європі [28].

Підтримка та навчання: Європол надає підтримку та навчання поліцейським органам країн-членів, сприяючи підвищенню їх професійних

навичок та здатності використовувати інструменти та методи боротьби зі злочинністю.

Принцип партнерства допомагає покращити координацію та співпрацю між національними поліцейськими органами та Європол, що сприяє більш ефективному боротьбі зі злочинністю та забезпеченню безпеки в Європейському союзі.

Принцип підтримки є одним з основних принципів роботи Європолу. Він передбачає надання підтримки та допомоги поліцейським органам країн-членів Європейського союзу для покращення їх здатності боротися зі злочинністю та забезпечувати безпеку.

Принцип підтримки включає такі аспекти:

Технічна підтримка: Європол надає технічну підтримку поліцейським органам, яка може включати надання спеціалізованого обладнання, програмного забезпечення та інших технічних рішень, необхідних для ефективної боротьби зі злочинністю.

Аналітична підтримка: Європол забезпечує аналітичну підтримку шляхом надання аналітичної інформації, звітів, оцінок та інших видів інтелектуальної підтримки. Це допомагає поліцейським органам отримати краще розуміння злочинних тенденцій, ідентифікувати злочинців та попереджати злочини.

Навчання та розвиток: Європол організовує навчальні заходи, тренінги та семінари для поліцейських органів з різних країн. Це сприяє підвищенню професійних навичок, обміну найкращими практиками та розвитку спеціалізованих знань, необхідних для боротьби зі злочинністю.

Консультативна підтримка: Європол надає консультативну підтримку поліцейським органам, включаючи правову консультацію, експертні поради та допомогу в організаційних питаннях. Це сприяє покращенню здатності поліцейських органів до ефективної боротьби зі злочинністю [1].

Принцип підтримки допомагає зміцнювати потенціал та здатність поліцейських органів для ефективного реагування на злочинність. Це сприяє

створенню єдиного та координованого підходу до боротьби зі злочинністю в Європейському союзі.

Принцип недискримінації є одним з основних принципів, яким керується Європол у своїй роботі. Цей принцип вказує на те, що Європол поважає та захищає права людей без будь-якої форми дискримінації на підставі расової або етнічної належності, релігії, гендерної ідентичності, інвалідності, віку або будь-якого іншого охоронюваного законом статусу.

Принцип недискримінації реалізується Європолом через такі аспекти:

Рівність доступу: Європол забезпечує, щоб всі поліцейські органи, які мають статус членів або партнерів, мали рівний доступ до ресурсів, інформації та підтримки, наданої агентством. Не має значення розмір або потужність поліцейського органу, Європол гарантує рівні можливості для всіх.

Обробка даних без дискримінації: Європол зобов'язується обробляти дані відповідно до законодавства та без будь-якої форми дискримінації. Це означає, що всі дані, що надходять до Європолу, обробляються з увагою до принципів рівності та недискримінації.

Повага до прав людини: Європол дотримується принципу поваги до прав людини в усіх аспектах своєї роботи. Агентство робить все можливе для запобігання порушенням прав людини та забезпечення захисту вразливих груп.

Сприяння рівності: Європол сприяє рівності та бореться з дискримінацією шляхом підтримки ініціатив, які сприяють інклюзивності, рівності та різноманітності. Агентство співпрацює з партнерами для розробки політик та заходів, спрямованих на підтримку цінностей недискримінації.

Принцип недискримінації визначає підхід Європолу до забезпечення рівних можливостей, справедливості та поваги до прав людини у всіх аспектах своєї роботи [5].

Ці всі принципи визначають спрямованість і принципи роботи Європолу і гарантують, що Європол відіграє ефективну роль у боротьбі зі злочинністю серед правоохоронних органів держав-членів Європейського Союзу.

2.2 Роль Європейської організації з питань юстиції у забезпеченні правосуддя

Європейська організація з питань юстиції (European Organisation for Justice, її також називають Європейською юстиційною організацією) не є прямим органом Європейського союзу, але вона відіграє важливу роль у забезпеченні правосуддя в Європі. Організація працює на основі міжнародних договорів та сприяє співпраці між країнами у сфері правосуддя.

Основна роль Європейської організації з питань юстиції включає такі аспекти:

Сприяння міжнародній співпраці: Організація забезпечує форум для діалогу та співпраці між країнами у сфері юстиції. Це дозволяє обмінюватися досвідом, найкращими практиками та знаннями з метою покращення системи правосуддя.

Розвиток стандартів та принципів: Організація розробляє та пропагує стандарти та принципи, які сприяють ефективності, прозорості та незалежності правосуддя. Це може включати рекомендації щодо забезпечення прав людини, захисту вразливих груп, забезпечення справедливих судових процесів та інших важливих аспектів правосуддя [13].

Професійний розвиток та навчання: Організація здійснює дії, спрямовані на підвищення професійного рівня та компетентності працівників у сфері юстиції. Це може включати організацію семінарів, навчальних заходів, тренінгів та обміну експертами для підвищення якості та ефективності правосуддя.

Моніторинг та оцінка: Організація виконує моніторинг та оцінку систем правосуддя в країнах-учасницях, щоб виявити потенційні проблеми, ризики та виклики. Це допомагає виявляти недоліки та рекомендувати вдосконалення для покращення системи правосуддя.

Підтримка реформ: Організація надає підтримку країнам у проведенні реформ у сфері юстиції. Вона може надавати консультації, експертну допомогу

та фінансову підтримку для впровадження змін, спрямованих на поліпшення системи правосуддя.

Роль Європейської організації з питань юстиції полягає в підтримці та розвитку системи правосуддя в Європі, сприяючи міжнародній співпраці, створенню стандартів та принципів, навчанню та професійному розвитку, моніторингу та оцінці, а також підтримці реформ [47].

2.3 Правові засади діяльності Європейської агенції управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу

Правові засади діяльності Європейської агенції управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу (European Border and Coast Guard Agency, що раніше відома як Frontex) визначені різними юридичними актами Європейського союзу. Основні правові засади включають:

Регуляція ЄС. Діяльність Європейської агенції управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів ЄС базується на основних регуляціях Європейського союзу. Одним з головних юридичних актів є Регламент (ЄС) 2016/1624 про Європейську агенцію управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів ЄС. Цей регламент встановлює основні положення щодо статусу, завдань, функцій та повноважень агенції.

Принципи дії. Агенція діє відповідно до принципів ефективності, оперативності, недискримінації, прозорості та співпраці. Вона спрямовує свою діяльність на підтримку та координацію спільних дій з охорони зовнішніх кордонів ЄС, забезпечення безпеки та ефективного управління міграційними процесами [36].

Співпраця з державами-членами: Агенція співпрацює з державами-членами ЄС та їх компетентними органами у питаннях охорони зовнішніх кордонів. Вона надає технічну та оперативну підтримку, навчання та координацію дій для підвищення ефективності та спільного виконання завдань охорони кордонів.

Захист прав людини. Діяльність агенції підпорядковується принципам права ЄС та міжнародного права, включаючи захист прав людини та принцип недискримінації. Агенція повинна діяти в рамках поваги до основних прав та свобод особи при здійсненні своїх завдань.

Звітність та нагляд. Агенція зобов'язана забезпечувати звітність перед відповідними органами ЄС та підлягає нагляду за своєю діяльністю. Це включає механізми контролю, оцінку результативності та періодичне звітування.

Ці правові засади визначають рамки діяльності Європейської агенції управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів ЄС та забезпечують здійснення її завдань у відповідності до європейського законодавства та цінностей.

Висновки до Розділу 2

Розділ 2 розглядає організаційно-правові механізми функціонування європейських установ у сфері боротьби зі злочинністю. Досліджені основні принципи діяльності Агенції Європейського Союзу з правоохоронного співробітництва, які передбачають ефективність, пропорційність, точність, партнерство та недискримінацію. Ці принципи визначають роботу Агенції і сприяють досягненню її цілей у боротьбі зі злочинністю.

Також розглянута роль Європейської організації з питань юстиції у забезпеченні правосуддя. Організація виконує важливі функції у сфері розвитку юстиції, надає підтримку державам-членам у вдосконаленні правової системи та забезпеченні доступу до справедливого судочинства. Це сприяє підвищенню рівня правосуддя в Європейському Союзі та зміцненню правової держави.

В розділі розглядаються правові засади діяльності Європейської агенції управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу. Ці засади передбачають юридичний і організаційний фреймворк для здійснення співробітництва з метою забезпечення безпеки та контролю на зовнішніх кордонах. Агенція здійснює координацію, обмін інформацією та спільні операції з метою ефективного контролю за перетином кордонів та протидії злочинності.

Розділ 2 демонструє важливість організаційно-правових механізмів у боротьбі зі злочинністю та забезпеченні правосуддя в Європейському Союзі. Ці механізми дозволяють створити ефективну систему співробітництва між державами-членами, координувати дії та реагувати на виклики злочинності. Важлива роль Європейської організації з питань юстиції та Європейської агенції управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах підкреслює необхідність спільних зусиль для забезпечення безпеки, захисту прав і боротьби зі злочинністю в Європі [47].

РОЗДІЛ 3. СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ В ЄС

Співпраця України з Європейським Союзом в сфері боротьби зі злочинністю є важливим аспектом взаємодії між обома сторонами. Україна активно співпрацює з ЄС у питаннях правоохоронної діяльності, боротьби зі злочинністю, забезпечення правопорядку та протидії транснаціональному злочину. Деякі з основних напрямків співпраці включають наступні аспекти:

Угода про асоціацію та глибоку та всеосяжну вільну торгівлю (Угода Асоціації): Угода Асоціації між Україною та Європейським Союзом, яка набула чинності у вересні 2017 року, містить положення про співпрацю в сфері правосуддя, свободи, безпеки та прав людини. Це створює правову основу для спільних зусиль у боротьбі зі злочинністю.

Європейська програма технічної допомоги та обміну (ТАІЕХ): ТАІЕХ є інструментом Європейського Союзу, який надає технічну допомогу та обмін досвідом між ЄС та країнами-партнерами, у тому числі Україною, у різних сферах, включаючи боротьбу зі злочинністю. Це включає навчання, консультування, семінари та обмін експертами.

Програма «Твіннінг»: Програма «Твіннінг» є ще одним інструментом співпраці ЄС, який передбачає обмін експертами та спільні проекти між установами України та країнами-членами ЄС. В рамках програми «Твіннінг» реалізуються проекти, спрямовані на зміцнення правоохоронних органів, підвищення професійних навичок працівників правоохоронних органів та обмін досвідом [15].

Програма з протидії корупції: ЄС надає значну підтримку Україні у боротьбі з корупцією. Це включає фінансування та технічну допомогу для зміцнення антикорупційних інституцій, впровадження ефективних механізмів протидії корупції та підвищення прозорості в управлінні.

Спільні операції та обмін інформацією: Україна та ЄС співпрацюють у проведенні спільних операцій та обміні інформацією для боротьби зі

злочинністю, зокрема щодо контрабанди наркотиків, торгівлі людьми, кіберзлочинності та інших видів злочинної діяльності.

Співпраця України з Європейським Союзом у сфері боротьби зі злочинністю є взаємовигідною і спрямованою на спільні зусилля для забезпечення безпеки, правопорядку та прав людини. Обидві сторони активно працюють над покращенням правоохоронного середовища та впровадженням міжнародних стандартів боротьби зі злочинністю.

3.1 Правове регулювання співробітництва України з Європейським Союзом та державами-членами ЄС у сфері боротьби зі злочинністю

Правове регулювання співробітництва України з Європейським Союзом та державами-членами ЄС у сфері боротьби зі злочинністю базується на різних юридичних актах, угодах та програмах. Основні правові інструменти, які регулюють співпрацю, включають наступні.

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: Угода про асоціацію, яка набула чинності у вересні 2017 року, встановлює широкий спектр положень щодо співпраці в різних сферах, включаючи правоохоронну діяльність та боротьбу зі злочинністю. Вона передбачає спільні зусилля для підвищення ефективності правоохоронних органів, розроблення та впровадження стратегій боротьби зі злочинністю та спільного обміну інформацією [29].

Угода про співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю. Україна уклала ряд двосторонніх угод з державами-членами ЄС про співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю. Ці угоди встановлюють механізми спільних дій, обміну інформацією, навчання працівників правоохоронних органів та спільні операції.

Програми технічної та фінансової допомоги. Європейський Союз надає технічну та фінансову допомогу Україні у сфері боротьби зі злочинністю. Це включає програми, які сприяють розвитку правоохоронних органів, зміцненню кримінальної юстиції, підвищенню професійних навичок працівників правоохоронних органів та покращенню інфраструктури.

Меморандуми про співробітництво. Україна уклала ряд меморандумів про співробітництво з окремими країнами-членами ЄС у сфері боротьби зі злочинністю. Ці меморандуми встановлюють рамки співпраці, обмін інформацією, навчання та інші види взаємодії.

Стандарти та норми ЄС. Україна зобов'язалася впроваджувати стандарти та норми ЄС у сфері боротьби зі злочинністю. Це включає гармонізацію

законодавства, процедур та практик з ЄС для забезпечення ефективної боротьби зі злочинністю та забезпечення правопорядку.

Ці правові засади та інструменти створюють основу для активної співпраці України з Європейським Союзом та державами-членами ЄС у сфері боротьби зі злочинністю, сприяють обміну досвідом, спільним операціям та покращенню правоохоронної діяльності [30].

3.2 Основні напрями співпраці України з Європейським Союзом у сфері боротьби зі злочинністю

Основні напрями співпраці України з Європейським Союзом у сфері боротьби зі злочинністю включають наступні аспекти:

- законодавча гармонізація є одним з ключових напрямів співпраці України з Європейським Союзом у сфері боротьби зі злочинністю. Цей процес передбачає адаптацію та впровадження європейських стандартів та правових актів, які регулюють боротьбу зі злочинністю, у внутрішнє законодавство України. Основні аспекти законодавчої гармонізації включають:
  - сунення правових прогалів - Україна працює на заповнення правових прогалів, які можуть існувати у її законодавстві в сфері боротьби зі злочинністю. Це може включати створення нових законів, поправки до існуючих законодавчих актів та адаптацію процедур до міжнародних стандартів.
  - приведення у відповідність з міжнародними нормами - Україна зобов'язана привести своє законодавство у відповідність з міжнародними нормами, які регулюють боротьбу зі злочинністю. Це включає прийняття та впровадження конвенцій, директив, резолюцій та інших правових актів, розроблених Європейським Союзом та його органами.
  - створення правових механізмів співробітництва - законодавча гармонізація передбачає створення правових механізмів, які сприяють співробітництву між Україною та Європейським Союзом у сфері

боротьби зі злочинністю. Це може включати створення міжнародних угод, протоколів та механізмів обміну інформацією, спільних слідчих груп та інших форм співробітництва.

- посилення правової відповідальності - законодавча гармонізація також передбачає посилення правової відповідальності за злочинну діяльність [20].

Це може означати введення суворих покарань за вчинення злочинів, удосконалення процедур розслідування та судочинства, а також забезпечення дотримання прав людини та процесуальних гарантій.

Законодавча гармонізація включає розвиток системи навчання та підготовки кадрів, які займаються боротьбою зі злочинністю. Це включає надання спеціалізованої освіти, тренінгів та підвищення кваліфікації правоохоронних органів та інших фахівців.

Обмін інформацією є важливим аспектом співпраці України з Європейським Союзом у сфері боротьби зі злочинністю. Обмін оперативною та аналітичною інформацією дозволяє ефективно виявляти, запобігати та розслідувати злочинні діяння, а також вживати необхідні заходи для їх припинення [42].

Обмін оперативною інформацією - Україна співпрацює з правоохоронними органами Європейського Союзу, такими як Європол, для обміну оперативною інформацією про злочинні ситуації. Це можуть бути дані про організовану злочинність, терористичні загрози, наркотрафік, контрабанду тощо. Обмін оперативною інформацією допомагає вчасно реагувати на злочинні події та координувати спільні дії між правоохоронними органами. Україна також отримує аналітичну інформацію від Європейського Союзу, що стосується злочинності, моделей злочинної поведінки, трендів та методів боротьби зі злочинністю. Ця інформація дозволяє Україні аналізувати та прогнозувати злочинну ситуацію, вдосконалювати стратегії та тактики боротьби зі злочинністю. Україна та Європейський Союз використовують різні інструменти для обміну інформацією, такі як спільні бази даних, електронні системи обміну

інформацією, засоби електронної комунікації та зв'язку. Ці інструменти забезпечують швидкий, безпечний та ефективний обмін інформацією між учасниками співпраці [11].

Обмін інформацією між Україною та Європейським Союзом здійснюється з дотриманням вимог конфіденційності та захисту персональних даних. Застосовуються відповідні правові, технічні та організаційні заходи для забезпечення безпеки обміну інформацією та захисту особистої інформації.

Обмін інформацією між Україною та Європейським Союзом у сфері боротьби зі злочинністю сприяє покращенню оперативного реагування на злочинні події, спільному розслідуванню злочинів та попередженню злочинної діяльності. Це сприяє безпеці та захисту прав громадян як в Україні, так і в Європейському Союзі.

Спільні операції між Україною та Європейським Союзом в сфері боротьби зі злочинністю є важливим механізмом співпраці та координації дій для забезпечення безпеки та правопорядку. Ці операції спрямовані на спільне виявлення, розслідування та припинення злочинних діянь, а також на здійснення спільних заходів з профілактики та протидії злочинності. Основні аспекти спільних операцій включають:

Обмін інформацією та розвідка. У рамках спільних операцій Україна та Європейський Союз обмінюються оперативною та аналітичною інформацією про злочинні ситуації, осіб, організації та методи злочинної діяльності. Розвідка та аналіз інформації допомагають виявляти злочинні мережі, встановлювати зв'язки та ідентифікувати кримінальні схеми.

Спільні розслідування та операції затримання. Україна та Європейський Союз проводять спільні розслідування злочинів, включаючи організовану злочинність, наркотрафік, тероризм, торгівлю людьми тощо. Спільні операції затримання дозволяють спільно затримувати та притягати до відповідальності злочинців, що перетинають кордони [28].

Обмін досвідом та навчання. Україна бере участь у спільних навчаннях, тренінгах та семінарах, які організовуються Європейським Союзом. Це

дозволяє українським правоохоронним органам отримувати нові знання, навички та практичний досвід у сфері боротьби зі злочинністю за європейськими стандартами.

Координація та спільне планування. Україна та Європейський Союз активно співпрацюють у плануванні та координації спільних операцій. Це включає встановлення спільних цілей, розподіл завдань, обмін інформацією та ресурсами для досягнення спільних результатів у боротьбі зі злочинністю.

Технічна та фінансова підтримка Європейського Союзу для України в сфері боротьби зі злочинністю є важливим елементом співпраці та сприяє зміцненню потенціалу українських правоохоронних органів. Європейський Союз надає Україні технічну допомогу для розвитку та модернізації правоохоронної інфраструктури. Це може включати надання сучасного обладнання, технологій та програмного забезпечення, що допомагають українським правоохоронним органам у здійсненні слідчих дій, розслідуванні злочинів, обміні інформацією тощо.

ЄС сприяє підвищенню професійної компетентності та навичок українських правоохоронних працівників. Це здійснюється через надання тренінгів, семінарів та навчальних програм з актуальних тем боротьби зі злочинністю, включаючи кримінальне розслідування, техніки оперативної роботи, кібербезпеку тощо.

Європейський Союз надає фінансову допомогу Україні для реалізації проектів у сфері боротьби зі злочинністю. Ці кошти можуть використовуватися для покращення правоохоронної системи, розвитку та модернізації інфраструктури, зміцнення превентивних заходів, вдосконалення процедур розслідування та судочинства, забезпечення безпеки громадян тощо [17].

Україна активно бере участь у програмах технічної допомоги Європейського Союзу, які спрямовані на покращення правоохоронної системи, зміцнення кримінального правосуддя та вдосконалення методів боротьби зі злочинністю. Ці програми надають конкретну технічну допомогу та фінансову підтримку Україні з метою підвищення її потенціалу в цих сферах.

Програма зміцнення правоохоронних органів; Ця програма спрямована на підвищення професійної компетентності правоохоронних працівників, вдосконалення методів розслідування злочинів, підвищення ефективності правоохоронних органів та забезпечення прав людини. В рамках цієї програми надаються тренінги, семінари, консультації та обмін досвідом з європейськими партнерами.

Програма модернізації кримінальної юстиції. Ця програма спрямована на покращення роботи кримінальної юстиції, забезпечення рівного доступу до справедливого суду, ефективного розгляду кримінальних справ та захисту прав потерпілих. В рамках програми надається підтримка в розробці та впровадженні законодавчих змін, покращенні процедур розгляду справ та навчанні працівників правоохоронних органів та суду [18].

Програма боротьби з організованою злочинністю. Ця програма спрямована на зміцнення боротьби з організованою злочинністю, включаючи налагодження співробітництва між правоохоронними органами, розробку спільних стратегій та планів дій, обмін розвідувальною та оперативною інформацією. Програма також сприяє розбудові механізмів конфіскації активів, попередженню та протидії корупції, а також розслідуванню та переслідуванню організованої злочинної діяльності.

Україна активно приєднується до ініціатив Європейського Союзу, спрямованих на протидію різноманітним видам злочинності. Ці ініціативи мають на меті покращення безпеки громадян, забезпечення правопорядку та ефективну боротьбу зі злочинністю.

Україна активно співпрацює з Європейським Союзом у сфері протидії тероризму. Це включає спільні заходи щодо запобігання терористичним актам, розслідування та переслідування терористичних злочинів, обмін розвідувальною інформацією та співпрацю в області захисту критично важливих інфраструктур.

Україна активно співпрацює з Європейським Союзом у боротьбі з кіберзлочинністю. Це включає спільні проекти з підвищення кібербезпеки,

обмін інформацією про кіберзагрози, покращення кібероборони та розслідування кіберзлочинів. Україна активно співпрацює з Європейським Союзом також у сфері боротьби з транскордонною злочинністю, такою як контрабанда, торгівля людьми, незаконна міграція, наркаторгівля тощо. В рамках цієї співпраці проводяться спільні розслідування, обмін оперативною інформацією та спільні оперативні дії з метою затримання злочинців та розкриття злочинів [2].

Україна активно співпрацює з Європейським Союзом у реалізації спільних проектів та досліджень у сфері боротьби зі злочинністю. Ці спільні проекти та дослідження спрямовані на впровадження новітніх методів та підходів до протидії злочинності, покращення ефективності правоохоронних органів та зміцнення кримінального правосуддя.

Спільні проекти можуть включати розробку та впровадження нових стратегій протидії злочинності, спільні тренінги та навчальні програми для правоохоронних органів, обмін досвідом та передачу найкращих практик у сфері боротьби зі злочинністю.

Дослідницькі проекти спрямовані на розвиток нових методів аналізу злочинності, прогнозування тенденцій у сфері злочинності, аналіз ризиків та ідентифікацію нових форм злочинної діяльності. Ці дослідження сприяють покращенню розуміння причин та наслідків злочинності, що допомагає розробити ефективніші стратегії її протидії [23].

Участь України у спільних проектах та дослідженнях з Європейським Союзом дозволяє країні отримати доступ до новітніх технологій, методів та практик у сфері боротьби зі злочинністю. Це сприяє підвищенню професійної компетентності правоохоронних органів, покращенню рівня безпеки та забезпеченню правопорядку в країні.

Висновки до Розділу 3

Україна виявляє активну співпрацю з Європейським Союзом та державами-членами ЄС у сфері боротьби зі злочинністю. Ця співпраця базується на правовому регулюванні, що забезпечує встановлення чітких принципів і правил співпраці, а також визначає основні напрями і форми співпраці.

Одним із ключових аспектів співпраці є правове регулювання, яке включає угоди, конвенції, спільні декларації та інші документи, що визначають рамки співробітництва. Ці документи передбачають обмін інформацією, спільні розслідування та переслідування злочинців, взаємну правову допомогу та інші форми співробітництва. Вони також створюють механізми для вирішення спірних питань та координації дій між учасниками [46].

Основними напрямками співпраці є обмін інформацією, спільні проекти та дослідження, технічна та фінансова підтримка, участь у програмах та ініціативах, спільні операції та інше. Обмін інформацією є основою ефективної боротьби зі злочинністю, оскільки дозволяє швидко обмінюватися оперативною та аналітичною інформацією про злочини та злочинних ситуаціях. Спільні проекти та дослідження сприяють розвитку нових методів та стратегій боротьби зі злочинністю. Технічна та фінансова підтримка надає Україні можливість зміцнювати свій потенціал у боротьбі зі злочинністю, вдосконалювати правоохоронну систему та розвивати кримінальне правосуддя. Участь у програмах та ініціативах Європейського Союзу дозволяє Україні приєднатися до спільних зусиль у боротьбі з різноманітними видами злочинності та забезпечити взаємне впливання та обмін досвідом.

Спільні операції є ще одним важливим аспектом співпраці, оскільки вони дозволяють учасникам злучити зусилля для викриття, розслідування та притягнення до відповідальності злочинців. Ці операції можуть охоплювати різні сфери, включаючи організовану злочинність, транскордонний злочин, контрабанду, торгівлю людьми та інші.

Таким чином, співпраця України з Європейським Союзом у сфері боротьби зі злочинністю є важливим елементом зміцнення правоохоронних структур, забезпечення правосуддя та забезпечення безпеки громадян. Ця співпраця базується на правовому регулюванні та включає широкий спектр форм інтеракції, спрямованих на ефективну боротьбу зі злочинністю. Україна показує готовність до приєднання до ініціатив та програм Європейського Союзу, спрямованих на протидію різноманітним видам злочинності, та активно залучається до спільних проектів та досліджень у цій сфері. За допомогою такої співпраці Україна може покращити свій потенціал у боротьбі зі злочинністю та забезпечити високий рівень безпеки для своїх громадян [24].

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного аналізу особливостей правових засад співпраці держав-членів Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю в ЄС, автор дійшов до таких теоретичних та загальних висновків:

1. Європейський Союз має чіткі правові основи для співпраці між державами-членами у сфері боротьби зі злочинністю. Ці правові засади визначаються рамковими рішеннями, директивами та іншими юридичними актами, які забезпечують взаємодію та координацію між державами в розслідуванні, притягненні до відповідальності та запобіганні злочинам. Рамкові рішення встановлюють загальні принципи та цілі співпраці в сфері боротьби зі злочинністю між державами-членами. Вони визначають правовий контекст для взаємодії і координації усіх аспектів боротьби зі злочинністю, включаючи розслідування, притягнення до відповідальності та запобігання злочинам. Директиви є юридичними актами, що мають на меті гармонізацію законодавства держав-членів Європейського Союзу. В сфері боротьби зі злочинністю директиви можуть визначати стандарти і процедури, що застосовуються до розслідування злочинів, обміну інформацією, екстрадиції та інших питань, що стосуються правосуддя.

2. Принципи взаємного визнання та виконання судових рішень є основоположними для співпраці в сфері кримінального правосуддя. Ці принципи дозволяють державам-членам ЄС визнавати та виконувати рішення, видані в інших державах-членах, спрощуючи процес екстрадиції та правозастосування.

3. Європол та інші агентства зі злочинності грають важливу роль у сприянні співпраці між державами-членами. Ці організації забезпечують обмін інформацією, координацію спільних розслідувань та співпрацю в області протидії організованій злочинності. Європол є одним з найважливіших агентств зі злочинності в ЄС. Він забезпечує підтримку та координацію між державами-членами у боротьбі зі злочинністю шляхом обміну оперативної інформації, аналізу злочинності та сприяння спільним розслідуванням. Європол також

підтримує держави-члени у запобіганні злочинності шляхом розвитку програм та проектів.

4. Розвиток інноваційних технологій ставить перед державами-членами нові виклики у сфері боротьби зі злочинністю. Цифрові злочини, кібератаки та інші нові форми злочинності вимагають адаптації правових засад та впровадження нових механізмів співпраці для їх протидії. Для ефективної боротьби з цими новими формами злочинності, держави-члени ЄС змушені адаптувати свої правові засади та встановлювати нові механізми співпраці. Потрібно розробляти та впроваджувати законодавство, яке відповідає сучасним технологічним викликам, забезпечує ефективне виявлення, розслідування та притягнення винних осіб до відповідальності. Співпраця між державами-членами у сфері кібербезпеки стає особливо важливою. Вона передбачає обмін інформацією про кіберзагрози, розробку спільних стратегій та політик, координацію дій у разі кібератак та надання взаємної підтримки. Для забезпечення такої співпраці в ЄС були створені механізми, наприклад, Європейська агенція з кібербезпеки (ENISA) та Європейський центр кіберзлочинності (EC3) в рамках Європолу.

5. Потрібно посилити співпрацю та обмін досвідом між державами-членами, забезпечуючи взаємне навчання та підтримку в реалізації правових засад боротьби зі злочинністю в ЄС. Це може включати спільні тренінги, обмін кращими практиками та побудову мережі експертів. Спільні тренінги є одним з інструментів для підвищення професійної підготовки та спільного навчання працівників правоохоронних органів. Вони можуть включати спеціалізовані курси, семінари, симуляційні навчання та практичні справи з реальними ситуаціями, з якими стикаються правоохоронці у боротьбі зі злочинністю. Такі тренінги дозволяють обмінюватися досвідом, використовувати кращі практики та покращувати професійні навички. Також важливим є обмін кращими практиками між державами-членами. Це означає ідентифікацію успішних підходів, стратегій та програм, які виявилися ефективними в боротьбі зі злочинністю, і подальше їх впровадження в інших країнах-членах. Цей обмін

знаннями та досвідом сприяє вдосконаленню систем боротьби зі злочинністю та підвищенню їх результативності.

6. Постійне оновлення та адаптація правових засад до змін у сфері злочинності та технологій є необхідним для ефективної боротьби зі злочинністю в ЄС. Співробітництво між державами-членами та посилення ролі європейських інституцій у цій сфері є важливими факторами успіху. Співробітництво між державами-членами ЄС є ключовим фактором успіху в боротьбі зі злочинністю. Обмін інформацією, координація розслідувань, спільні операції та взаємна підтримка важливі для ефективного реагування на злочинні явища, які можуть мати транскордонний характер. Таке співробітництво забезпечує обмеження простору для злочинців та поліпшує здатність правоохоронних органів до їх виявлення та притягнення до відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом від 27 січня 1977 р. № ETS №90. Офіційний вісник України. 2006. № 14. Ст. 1055.
2. Ізарова І. О. Гармонізація цивільного процесуального права в європейських країнах: напрями та основні здобутки / І. О. Ізарова// Держава і право. — 2014. — № 66. — С. 149–159.
3. Ізарова І. О. Принципи транскордонного цивільного процесу ALI–UNIDROIT і її вплив на розвиток цивільного процесуального права / І. О. Ізарова // Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту. Сер. : «Юриспруденція». — 2014. — № 10–1. — Том 1. — С. 190–194.
4. Ізарова І. О. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ / І. О. Ізарова. – Київ: ВД "Дакор", 2015. – 335 с.
5. Ізарова І. Перспективи розвитку інституту наказного провадження у цивільному процесі України / І. Ізарова, А. Ковтун // Право України. — 2014 р. — № 11. — С. 154–162.
6. Історія держави і права України : акад. курс : у 2 т. Т. 1 / за ред. В. Я. Тація, А. Й. Рогожина. — Київ : Вид. дім Ін Юре, 2000. — С. 449.
7. Історія українського права : посібник / І. А. Безклубий, І. С. Гриценко, О. О. Шевченко та ін. — Київ : Грамота, 2010. — 336 с.
8. Вербенський М.Г. Протидія транснаціональній організованій злочинності спеціалізованими підрозділами органів внутрішніх справ України: сучасні тенденції. Право і суспільство. 2006. № 2. С. 83–88.
9. Веремієнко С.В., Пророченко В.В. Напрями та форми міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю. Право і суспільство. 2019. № 2. Ч. 2. С. 229–233.
10. Войціховський А.В. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю як пріоритетний напрямок зовнішньої політики України. Право і безпека. 2010. № 3 (33). С. 10–15

11. Жаровська Г.П. Міжнародно-правові засади боротьби з транснаціональною злочинністю: проблеми й перспективи. Альманах міжнародного права. 2018. Випуск 6. С. 90–100.
12. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р. Офіційний вісник України. 2010. № 62. Ст. 2179.
13. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
14. Задихайло О.А. Адміністративне право України (Загальна частина): навч. посіб. Харків: Право, 2016. 298 с.
15. Заключний акт Ради з безпеки та співробітництва в Європі від 01 серпня 1975 р. Офіційний вісник України. 2005. № 4. Ст. 266.
16. Кісіль В. І. Міжнародне приватне право : питання кодифікації / В. І. Кісіль. — Київ : Україна, 2005. — 480 с.
17. Каламайко А. Ю. Електронні технології в цивільному процесі: постановка проблеми / І. Ю. Каламайко // Унів. наук. зап. — 2013. — No 1(45). — С. 159–165.
18. Коваленко А.В. Сучасний стан міжнародного співробітництва України щодо подолання організованої злочинності. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. Випуск 6. Том 2. С. 96–99.
19. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 р. Офіційний вісник України. 2006. № 14. Стор. 340. Ст.1056.
20. Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями від 18 вересня 2014 р. Офіційний вісник України. 2016. № 96. Стор. 36. Ст. 3120.
21. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р. Офіційний вісник України. 1998. № 13. Ст. 270.

22. Міжнародне публічне право: підручник: у 2-х т. / В.В. Мицик, М.В. Буроменський, М.М. Гнатовський та ін.; за заг. ред. В.В. Мицика. Харків: Право, 2018. Т. 2. 624 с.
23. Неволя В. В. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ / Василь Володимирович Неволя. – 2011. – С. 20.
24. Нуруллаєв І. Основні загрози транснаціональної організованої злочинності для національної безпеки України: міжнародно-правові питання дефініції та співробітництва щодо протидії. *European Political and Law Discourse*. 2020. Vol. 7. Issue 2. С. 39–45.
25. Нуруллаєв І.С. Особливості універсально-правового механізму міжнародного співробітництва в боротьбі з окремими видами злочинів (на прикладі корупції). *Вісник НТТУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2017. Випуск 1/2 (33/34). С. 230–237.
26. Паніотов Є. Правовий статус Національного центру бюро Інтерполу в структурі Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №6. С. 191–195.
27. Перепьолкін С.М. Правовий статус Агентства Європейського Союзу зі співробітництва правоохоронних органів (Європол). *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2020. № 5. С. 270–274.
28. Полянська В.С. Питання європейського співробітництва в протидії транснаціональній організованій економічній злочинності. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 3 (108). С. 67–79.
29. Попко В.В. Національне законодавство – джерело транснаціонального кримінального права. *Часопис Київського університету права*. 2020/1. № 1. С. 381–386.
30. Попко В.В. Транснаціональне кримінальне право: досягнення у формуванні системи // *Сучасні проблеми розвитку права та економіки в*

- інноваційному суспільстві: зб. наук. праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції: 20 березня 2020 року – Велико-Тирново. Болгарія: ACCESS PRESS, 2020. С. 165–171.
31. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 5. С. 335–337.
  32. Про Національне центральне бюро Інтерполу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220. Збірник постанов Кабінету Міністрів України. 1994. № 2. С. 114.
  33. Про затвердження Положення про Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України: Наказ Національної поліції України від 06 лютого 2018 р. № 111. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/>
  34. Про затвердження Положення про Національну поліцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2015 р. № 877. Урядовий кур'єр. 2015. № 207.
  35. Про затвердження штату апарату Національної поліції: Наказ Національної поліції України від 26 січня 2017 р. № 64. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/>
  36. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. №1678-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 40. Ст. 2021.
  37. Репецька А.Л. Транснаціональна організована злочинність в сфері економіки та фінансів. Організована злочинність і корупція: Дослідження, огляди, інформація. Соціально-правовий альманах. 2000. Випуск 1. С. 34–38.
  38. Репецький В.М., Лисик В.М., Микієвич М.М. Міжнародне публічне право. Київ: Знання, 2017. 437 с.

39. Скулиш Є.Д., Глушков В.О. Поняття транснаціональної організованої злочинності та її співвідношення з тероризмом. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 190–194.
40. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26 червня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
41. Супрун Т.М. Міжнародне співробітництво у боротьбі з корупцією.
42. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21 березня 2014 року та 27 червня 2014 року. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.
43. Філянїна Л.А. Міжнародне співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 417–425.
44. Хороновський О.І. Детермінація поняття «транснаціональна організована злочинність на шкоду економічним інтересам держави». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 6. С. 167–170.
45. Черноус Ю.М. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю. *Право та державне правління*. 2013. № 4. С. 18–23.
46. Черноус Ю.М. Міжнародна організована злочинність: криміналістично значущі ознаки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2011. № 24. С. 77–83.
47. Bergström M. *EU Criminal Law and Crime Policy: Values, Principles and Methods* / M. Bergström, A. Jonsson Cornell. – Cheltenham, 2017. – 416 с.
48. Els De B. *Security Governance and Financial Crimes* / B. Els De, E. Herlin-Karnell., 2015. – 17 с.
49. Gómez-Jara Díez C. *Prosecuting EU Financial Crimes: The European Public Prosecutor's Office in Comparison to the US Federal Regime* / C. Gómez-Jara Díez, E. Herlin-Karnell., 2017. – 30 с.
50. Joutsen M. *International cooperation against transnational organized crime: the practical experience of the European Union* / Matti Joutsen., 2005. – 23 с.

51. Kaunert C. The European Union and the Fight Against Terrorism: Legal and Political Limits to Security Policy / C. Kaunert, S. Leonard. – London, 2016. – 256 c.